

การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค

อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลกเป็น¹

Community ecotourism management of Namchuang village Bo Pak Suddistrict Chat
Trakan District Phitanulok Province

ชโรชัย ชัยวิลาศ²

ศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์³

รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ จันทโททัย⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.)ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก 2.)เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก 3.)เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ของ หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เท่านั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)ผู้วิจัยจะ

¹ งานวิจัยนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

⁴ ประธานกรรมการการสอบค้นคว้าอิสระ

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยรวมทั้ง 7 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผลการศึกษา พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก การท่องเที่ยวของหมู่บ้านน้ำจวงนั้น ยังไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ชุมชนได้ตั้งเป้าหมายไว้ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมจำนวนน้อย ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวในช่วงเทศกาลมากกว่า ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้เป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาสนใจในหมู่บ้านนี้คือ เป็นหมู่บ้านชนเผ่า เนื่องจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมของชนเผ่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญ เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหารประจำถิ่น การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น เป็นหมู่บ้านที่มีการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาโดยตลอด เนื่องจากมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างเป็นที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, ชุมชนหมู่บ้านน้ำจวง

Abstract

Study on community ecotourism management Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province Its purpose is to 1.) Study community ecotourism management. Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province 2.) To study problems and obstacles in organizing community ecotourism. Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province 3.) To study how to solve the problem of community ecotourism management. Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province The study was conducted only in the area of Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province only. Number of sample groups used in the study of community ecotourism management. Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok

Province Using qualitative data methods, studies of documents, textbooks, and in-depth interviews were conducted. The researcher carried out every step of data collection by himself. Contact and coordinate with key informants used in the study, a total of 7 people, using the purposive sampling method. The results of the study found that community ecotourism management Nam Chuang Village, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province Tourism of Nam Chuang village It has not yet met the objectives that the community has set. Because there are only a small number of tourists visiting. Most tourists come to visit during festivals. causing the villagers to lose a lot of income But what attracts tourists to be interested in this village is It is a tribal village Because the local identity and culture of the tribe is an important highlight, such as dress, language, and local food. Tourism management of Ban Nam Chuang community is It is a village that has always been self-sufficient in development. Because there is already a large amount of natural resource capital. The community's management ability is impressive and can be seen in conserving natural resources.

Keyword: Natural resource management, eco-tourism, the Nam Chuang village community.

1. Community ecotourism management of Namchuang village Bo Pak Suddistrict Chat Trakan District Phitanulok Province.
2. Master of Political Sciences Program in Interdisciplinary Program for Local Development Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University
3. Independent Research Advisor
4. Chairman of the Independent Examination Committee

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักที่ก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้ประชาชนมีงานมีรายได้ เป็นผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยกระจายรายได้สู่ภูมิภาคท้องถิ่นต่างๆ เป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่ประเทศ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติให้เกิดสันติภาพ และความเข้าใจที่ดีระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ จึงพยายามดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนให้มากที่สุด เพื่อให้มีได้รายจากนักท่องเที่ยวมากที่สุด โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีคุณค่าทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม อีกทั้งความเป็นมิตรไมตรีของคนไทย ล้วนเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ ร่วมกันคิด ดำเนินผลประโยชน์และบำรุงรักษา เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (พจนา สนวนศรี, 2546)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนคน

ในชุมชนมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2564) หลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต 2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา สัญญาณ โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศและสภาพอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยว 5) ข้อจำกัดในการรับรองนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน คือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง วัฒนธรรมดั้งเดิมและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ จุดดึงดูด คือวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริมที่สามารถนำรายได้นั้นไปดำรงชีพ โดยที่คนในชุมชนยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่อง

รายได้ให้กับบางครอบครัวในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การสร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและสาธารณะประโยชน์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดีที่นักท่องเที่ยวทุกคนต่างคิดที่จะคืนสิ่งดีๆให้กับโลกและธรรมชาติ โดยมีการทำโพลสำรวจและพบว่าเหตุผลหลักๆที่ทำให้

นักท่องเที่ยวดัดสติใจท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร้อยละ 60 ประทับใจกับทิวทัศน์ธรรมชาติ การได้ออกไปเห็นความงามของธรรมชาติ ได้ทำให้คนตระหนักถึงความสำคัญ อีกทั้งการได้สัมผัสและเรียนรู้สภาพแวดล้อมโดยตรง เช่น การเดินป่า การศึกษาสถานที่โบราณคดี ประวัติศาสตร์ นับเป็นประสบการณ์ล้ำค่าที่มีประโยชน์ต่อชีวิตร้อยละ 54 เห็นผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพราะทุกวันนี้สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆมากมาย ถูกทำลายจากความพึงพอใจ แต่กลับบ่งบอกถึงการไม่รับผิดชอบต่อสังคมรวมถึงร้อยละ 47 ได้รับสิ่งดีๆ จากการท่องเที่ยว นอกจากความสวยงามในเชิงทัศนียภาพ การได้เห็นวิถีชีวิตและร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดหมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งตั้งแต่ยุค 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มมวลชนและนักศึกษาหลบหนีการจับกุมของรัฐบาลเผด็จการในขณะนั้นเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆของประเทศ ปัจจุบันประชากรชาวเผ่าม้งบ้านน้ำจวงมี 1,210 คน 293 หลังคาเรือน ดังนั้นสมาคมสมาพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลกเล็งเห็นถึงความสำคัญจึงเข้าไปร่วมพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพราะเห็นว่าบ้านน้ำจวงมีมนต์เสน่ห์การท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของชาวม้ง ธรรมชาติที่สวยงาม ลานดอกไม้ น้ำตกตาตปลา กัง นาน้ำบันได อ่างเก็บน้ำตามโครงการพระราชดำริและทำให้เกิดโฮมสเตย์ขึ้นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้กว่า 100 คน ทำให้ประชากรบ้านน้ำจวงหันมาทำการเกษตร โดยยึดประเพณีดั้งเดิม เป็นการบ่งบอกถึงศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนา ผู้การเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (ไทยรัฐ, 2565, ออนไลน์)

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาคอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก และเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนหมู่บ้านน้ำจวงอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้มีความโดดเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของหมู่บ้านที่อยากให้นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปีเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านน้ำจวง ให้เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา

- ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน เพื่อใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้หมู่บ้านดังกล่าวสามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนาหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้ คือ ประชาชนชาวบ้านจำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้านน้ำจวงจำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ประชาชนในหมู่บ้านน้ำจวงจำนวน 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพิจิตร

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

3. ทำให้ทราบถึงวิธีแก้ไขของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยว หมายถึงการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆของสังคม และสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางประสบความสำเร็จล้มเหลว (อดิสร สักดิ์สูง และ วรุตม์ นาทิ, 2559, 10) การจัดการท่องเที่ยว หมายถึงการจัดการท่องเที่ยว หมายถึงกระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมภายใต้สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นๆ อีกทั้งมีเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่มีความเหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดได้ดังนี้ (จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, 2554, 12)

กมลชนก จันทร์เกตุ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ ตามองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเกาะยอ ผลวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอยังไม่เกิดความยั่งยืน เนื่องจากขาดความสมดุลในการพัฒนาทางด้านมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของคนชุมชนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากประชาชนในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มิติด้านที่ขาดความยั่งยืนและควรได้รับการแก้ไขตามลำดับความเร่งด่วน คือ มิติการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านมิติการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ปัจจัยด้านการ

สนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และปัจจัยด้านนโยบายมาตรการและกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการ มีแผนงานด้านท่องเที่ยว มีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีความสมดุลของการพัฒนาในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกๆ กระบวนการ

แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

(ประเสริฐ วิทาร์ฐ, 2530, 3) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีความแตกต่างจากสินค้าอื่นคือ ผู้ซื้อหรือนักท่องเที่ยวต้องมาหาสินค้าด้วยตนเองแทนที่สินค้าจะไปหา ผู้ซื้อ สำหรับตัวสินค้าก็มีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไปคือ ผู้ซื้อไม่สามารถเก็บสินค้าไว้เป็นสมบัติได้ แต่ผู้ซื้อจะได้รับความรื่นรมย์ ความพึงพอใจ ความแปลกใหม่ ประเทืองปัญญา พักผ่อน สนุกสนาน ความคุ้มค่าของผู้ซื้อจึงอยู่ที่ความรู้พึงพอใจ ประทับใจ และมีการบอกเล่าถึงความประทับใจแก่ผู้อื่นเพื่อชักชวนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสอดคล้องกับเสรี วังส์ไพจิตร, (2534, 429-439) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า "เป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมไว้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งอนุรักษ์คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเป็นการพัฒนาโดยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศ โดยไม่ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือทำลาย"

สุธาสิณี วิทยาภรณ์, กิ่งแก้ว อาจคงหาญ, และพศวรรตร์ วริพันธ์, (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิและเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจังหวัดชัยภูมิและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวทั้งเพศชายและเพศหญิงในปี พ.ศ. 2560 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าร้อยละ และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่ากันทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 26-35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ที่พัก การเดินทาง อาหารและเครื่องดื่ม ที่ทิ้งขยะ ของที่ระลึกและห้องสุขาตามลำดับ

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนหมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา
 - ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน เพื่อใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้หมู่บ้านดังกล่าวสามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนาหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก คั้งนี้ คือ ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้านน้ำจวงจำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ประชาชนในหมู่บ้านน้ำจวงจำนวน 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยมุ่งวิจัยหมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

4.ขอบเขตเวลาของการศึกษา ระยะเวลาของการวิจัยครั้งนี้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ตั้งแต่พ.ศ 2555 – ปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านน้ำจวง จำนวน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ประชาชนในหมู่บ้านน้ำจวง จำนวน 2 คน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชากรในพื้นที่รับผิดชอบของตนและเป็นบุคคลที่เข้าถึงประชากรในหมู่บ้านได้มากที่สุด และปราชญ์ชาวบ้านเป็นบุคคลที่มีความรู้และทราบถึงข้อมูลของหมู่บ้านน้ำจวงเป็นอย่างดี และเป็นตัวแทนผู้ใหญ่บ้านได้ ผู้ใหญ่บ้านไว้วางใจในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวและสามารถทำงานที่ผู้ใหญ่บ้านมอบหมายได้ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) กับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีแนวคำถาม (Interview Guideline) ดังนี้

1.การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

2.การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ควรเป็นอย่างไร (โครงสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การท่องเที่ยว การบริการที่พัก อาหาร ของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนจากภาครัฐ และอื่นๆ)

3.ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

4.วิสัยทัศน์การพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1.การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก
- 2.รวบรวมแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปดำเนินการบันทึกข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านน้ำจวง จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ประชาชนในหมู่บ้านน้ำจวง จำนวน 2 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์และการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารจาก ประเด็นแรก การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร ประเด็นที่สอง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก ควรเป็นอย่างไร (โครงสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การท่องเที่ยว การบริการที่พัก อาหาร ของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนจากภาครัฐ และอื่นๆ) ประเด็นที่สาม ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก และประเด็นที่สี่ วิถีแก้ไขการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาสะท้อนผลการศึกษาและอภิปรายผลเชิงทฤษฎี

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอลาดยาว จังหวัดพิษณุโลก เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้

ทำการศึกษาติดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย วิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค ได้ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก นายฟ้า แซ่ลี ผู้ใหญ่บ้าน บ้านน้ำจวง (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2566) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น เป็นหมู่บ้านที่มีการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาโดยตลอด เนื่องจากมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างเป็นที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมของตนนั้นสำคัญยิ่ง เพราะไม่ใช่แค่การจัดงานประจำปีแต่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ตนสืบทอดมาส่งต่อให้ลูกหลาน โดยส่วนใหญ่จะเน้นที่วัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่าม้ง มีการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการมีผู้นำที่เข้มแข็งจะสามารถทำให้ชาวบ้านมีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านของชาวบ้านให้ดีขึ้นได้

2.การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก อย่างไร (โครงสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การท่องเที่ยว การบริการที่พัก อาหาร ของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนจากภาครัฐ และอื่นๆ) นายยี แซ่หยาง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2566) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน บ้านน้ำจวงนั้น คือต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการวางแผนการจัดการให้การท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ให้มีการพัฒนา มากกว่านี้ และต้องการให้ทำแผนประชาสัมพันธ์ให้หมู่บ้านน้ำจวงเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ทุกคนในหมู่บ้านต้องจัดสรรในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่และให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของงบประมาณในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจาก ถนนทางไม่ดีพื้นขรุขระอาจทำให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ ต้องการให้สร้างห้องน้ำสาธารณะไว้แต่ละจุดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เพื่อให้พ่อแก่นักท่องเที่ยวที่มาในช่วงเทศกาล ชุมชนอาจทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่ง

ห้องเที่ยวและวัฒนธรรม อาหาร ของที่ระลึกของชนเผ่า ให้เพียงพอและทั่วถึงกับนักท่องเที่ยว ที่มาในช่วงเทศกาล

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก นายลือชัย มงคลคีรีโรจน์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2566) กล่าวว่า หมู่บ้านยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ และดีเท่าที่ควร สถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เนื่องจากไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึง รับผิดชอบนักท่องเที่ยวไปยังจุดของสถานที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และนางสุทเทียชน สงศิลวัฒน์ หมอฝังเข็มประจำหมู่บ้านน้ำจวง (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2566) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวง กล่าวว่า จุดบริการต่าง ๆ ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ที่พักไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้ไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องไปหาที่พักจากที่อื่นแทนห้องน้ำไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีห้องน้ำให้บริการน้อย และอยู่ห่างจากที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว

4. วิธีการแก้ไขของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก นายยี่ แซ่หยาง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 11 พฤศจิกายน 2566) กล่าวว่า ภาครัฐและภาคเอกชนควรจัดให้มีงบประมาณในการสนับสนุนชุมชนจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงสืบต่อไปควบคู่กัน ยังคงต้องการให้คนในหมู่บ้านช่วยกันรักษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ป่าไม้เพื่อที่จะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไป และรณรงค์ไม่ให้มีการเผาป่า จัดทำสถานที่พักและอาหารให้มีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐ และเอกชนร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญที่สุด คือการส่งเสริมให้วัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualities Research) มีวัตถุประสงค์ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก และศึกษาวิธีแก้ไขของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา เพื่อสอดคล้องของผลศึกษากับข้อมูลที่อ้างอิง แนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1.ผลการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน หมู่บ้านน้ำจวง ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมได้มีผลศึกษาดังนี้ พบว่าการท่องเที่ยวของหมู่บ้านน้ำจวงนั้น ยังไม่เป็นที่น่าพอใจมากนัก เนื่องจากไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมาสักเท่าไร ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวในช่วงเทศกาลมากกว่า ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้เป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาสนใจในหมู่บ้านนี้คือ เป็นหมู่บ้านชนเผ่า เนื่องจากวัฒนธรรมของชนเผ่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญ เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหารประจำถิ่น การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น เป็นหมู่บ้านที่มีการพึ่งพาตนเองในการพัฒนาโดยตลอด เนื่องจากมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างเป็นที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมของตนนั้นสำคัญยิ่ง เพราะไม่ใช่แค่การจัดงานประจำปีแต่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ตนสืบทอดมาส่งต่อให้ลูกหลาน วิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น คือต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการวางแผนการจัดการให้การท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ให้มีการพัฒนามากกว่านี้ และต้องการให้ทำแพคเกจประชาสัมพันธ์ให้ที่นี่เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ทุกคนในหมู่บ้านต้องจัดสรรในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงคือ หมู่บ้านยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ และดีเท่าที่ควร สถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เนื่องจากไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึง รับผิดชอบนักท่องเที่ยวไปยังจุดของสถานที่ท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว การพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงคือ ภาครัฐและภาคเอกชนควรจัดให้มีงบประมาณในการสนับสนุนชุมชนจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมในหมู่บ้าน ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวในปีต่อ ๆ ไป และยังคงต้องอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงสืบต่อไปควบคู่กัน ยังคงต้องการให้คนในหมู่บ้านช่วยกันรักษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ป่าไม้เพื่อที่จะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไป และรณรงค์ไม่ให้มีการเผาป่า จัดทำสถานที่พักและอาหารให้มีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนหมู่บ้านน้ำจวง มีการคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่าม้ง มีการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายบนทางสายกลาง และการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านจึงทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งในการดำรงชีวิตประจำวัน การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดการที่ดี โดยส่วนใหญ่จะเน้นที่วัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่าม้ง ที่มีการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการมีผู้นำที่เข้มแข็งจะสามารถทำให้ชาวบ้านมีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านของชาวบ้านให้ดีขึ้นได้ วิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงนั้น คือต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของงบประมาณในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากถนนทางไม่ดีพื้นขรุขระ อาจทำให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ ต้องการให้สร้างห้องน้ำสาธารณะไว้แต่ละ จุดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เพื่อให้พอแก่นักท่องเที่ยวที่มาในช่วงเทศกาล ชุมชนอาจทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรม อาหาร ของที่ระลึกของชนเผ่า ให้เพียงพอและทั่วถึงกับนักท่องเที่ยวที่มาในช่วงเทศกาล ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงคือ จุดบริการต่าง ๆ ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ที่พักไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้ไปเป็น

จำนวนมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องไปหาที่พักจากที่อื่นแทนห้องน้ำไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีห้องน้ำให้บริการน้อยและอยู่ห่างจากที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว แต่ยังคงยึดถือการประกอบอาชีพหลักที่ถูกต้องสุจริตไปด้วย ถึงแม้จะอยู่ในสภาวะขาดแคลนในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีกินมีใช้ไม่เดือดร้อนในภายหลัง และการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านน้ำจวงคือ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของภาครัฐ และเอกชนร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญที่สุดคือการส่งเสริมให้วัฒนธรรมของชนเผ่าม้งและอนุรักษ์วิถีชีวิตที่เรียบง่ายโดยการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินชีวิตให้คงอยู่ ใช้จ่ายในระดับที่พอเพียงอย่างมีเหตุผล ทุกครั้งในการใช้จ่ายต่างๆ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายหลังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประโยชน์ ส่งกลิ่น (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวบ้านชะจอม อ. โขงเจียม จ.อุบลราชธานี" ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการคือ(1) เพื่อศึกษาจุดกำเนิดความเป็นมากระบวนการและขั้นตอนของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชะจอม (2) เพื่อศึกษาบทบาทของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชะจอมและ (3) เพื่อศึกษาผลของการจัดการท่องเที่ยวต่อชุมชนของหมู่บ้านชะจอม ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) จากวัตถุประสงค์ประการแรกผลการศึกษาพบว่าจุดกำเนิดและความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชะจอม มาจากความต้องการของชาวบ้านในการที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเอาไว้ และต้องการสร้างรายได้เสริม โดยในกระบวนการของการจัดการท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ (1) การจัดการด้านทรัพยากรท่องเที่ยว (2) การจัดการด้านโครงสร้างการบริหาร (3) การจัดการด้านที่พักและ(4) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จากวัตถุประสงค์ประการที่สองผลการศึกษาพบว่าภาคีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านชะจอม มีอยู่ 3 ระดับคือ(1) ภาคีในระดับชุมชน (2) ภาคีในระดับอำเภอ/จังหวัด และ(3) ภาคีในระดับชาติซึ่งบทบาทที่สำคัญของภาคีเหล่านี้ก็คือเป็นที่มาขององค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวและเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน จากวัตถุประสงค์

ประการที่สามผล การศึกษาพบว่าผลของการจัดการท่องเที่ยวต่อชุมชนสามารถแบ่งออกได้ 4 ด้านคือ (1) ด้านเศรษฐกิจ(2) ด้านสังคม (3) ด้านวัฒนธรรมและ(4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสารัตน์ จุลวงศ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายในวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่างๆ การสำรวจภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการจัดสายงาน การดำเนินงานและการควบคุมการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ประการ ได้แก่ ทุนทางบุคคล ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนภายนอก จากการศึกษาสรุปได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งนี้ มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละและมีวิสัยทัศน์ความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกันจึงคนในชุมชนและการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- 1.ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์ความรู้ใหม่ๆที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

2. ควรมีการเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวในโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนที่มีอยู่แล้ว เพื่อที่จะได้มีโอกาสที่นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติและเรียนรู้

3. ควรศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลให้ครอบคลุมทั้งหน่วยงาน ราชการ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการที่มาจากภายนอก ผู้ประกอบการที่เป็นคนพื้นเพและ นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและการเก็บข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่ต้องการ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรทำการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงของหมู่บ้านเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีผลการศึกษาเชิงลึกมากขึ้น และหลากหลายพื้นที่

2.การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้สามารถนำข้อมูล มาวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงสถิติที่เป็นตัวชี้วัดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ และทดสอบระดับความเชื่อมั่นของข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- ชุตติกาญจน์ กัณฑ์ระอุ. (2554). การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษาบ้านร่องฟอง ตำบล ร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม . มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัย. (2562). วิสัยทัศน์. (ออนไลน์). <http://www.psru.ac.th/website2016/index.php>.
- สุดถนอม ตันเจริญ , (2559). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อภาค. สืบค้นจาก <https://www.borpak.go.th/pdf/m13.pdf>.